

Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında Azərbaycanın rolu artır

Biz artıq özümüzü etibarlı ölkə olaraq təsdiq etmişik, o ölkə ki, öz öhdəliklərinə hörmət edir. Qeyd etmək istəyirəm ki, hasilatın pay bölgüsünə dair 1994-cü ildə xarici şirkətlərlə imzalanmış ilk sazişdən bu günə qədər müqavilələrdə bir söz belə dəyişdirilməyib. Bu isə bizim mövqeyimizin təzahürüdür. Biz öz öhdəliklərimizə hörmət edirik və tərəfdaşlarımızdan öz öhdəliklərinə hörmət etməyi gözləyirik.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Prezident İlham Əliyev belə bir tarixi məqamla bağlı Bakı Enerji Həftəsi çərçivəsində 27-ci Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz Sərgisinin rəsmi açılış mərasimindəki çıxışında deyib: “Bu, regional enerji təhlükəsizliyi məsələlərinə aid olan mühüm tarixi hadisə idi. Əlbəttə ki, o, Azərbaycan ilə onun qonşuları - Türkiyə və Gürcüstan arasında regional əməkdaşlığı gücləndirdi. Bununla belə, planlarımız bundan da böyük idi. Təbii ki, biz Azərbaycanın nəhəng qaz ehtiyatlarını istifadə etmək istəyirdik və əlbəttə, bu məqsədlə bizə yeni boru kəməri lazım idi. Mən deyərdim, XXI əsrin boru kəməri – Cənub Qaz Dəhlizinə ehtiyac duyulurdu. Cənub Qaz Dəhlizinin 2020-ci ilin sonuncu günündə uğurla tamamlanması ümumi iradəmizi, komanda daxilində işləmək və böyük uğurları qazanmaq bacarığımızı nümayiş etdirir. Bir çox ölkələri keçən, dənizin dibindən tutmuş uca dağ zirvələrinə qədər gedən 3500 kilometrlik vahid boru kəmərləri sistemi qüdrətimizin və dostluğumuzun təzahürüdür. Buna görə, Azərbaycanın ilkin mərhələdə başladığı enerji layihələri regional əməkdaşlıq üçün çərçivə yaratdı və onlar hazırda global enerji layihələrinə çevrilib”.

Ötən əsrin sonunda Azərbaycanda mühüm hadisə baş verdi, respublikamızdan Gürcüstanın Qara dənizdəki Supsa limanına gedən birinci neft boru kəmərinin açılışı gerçəkləşdi. Bunun nəticəsində Azərbaycan ixrac fəaliyyətinə başladı və bir sıra ölkələrin tələbatlarını ödədi. Eyni zamanda, respublikamız tərəfdaşları ilə birgə qaz mənbələrinin, xüsusən də, dünyada ən iri qaz yataqlarından sayılan “Şahdəniz”in kəşfiyyatına başladı.

Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz boru kəməri isə 2007-ci ildə istismara verildi. Azərbaycan qazı, ilk dəfə olaraq, Türkiyənin və Gürcüstanın regional bazarlarına nəql edilməyə başladı. Bundan bir il əvvəl – 2006-cı

ildə isə Xəzəri Aralıq dənizi ilə birləşdirən Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin tikintisi reallaşdı. Bütün bunlar neft-qazın beynəlxalq bazarlara çıxarılmasında yeni marşrut və mənbə kimi mühüm əhəmiyyətə malik idi.

Həmin vaxtdan etibarən, Bakı-Tbilisi-Ceyhan, ümumiyyətlə, Azərbaycanın bütün digər enerjinin nəql olunması infrastrukturunu hər hansı fasilə olmadan istismar edilir. Bu, əlbəttə, proqnozlaşdırmanın, etibarlılığın və bu cür nəhəng, texniki və maliyyə baxımından çətin infrastruktur layihələrin icrasında ölkəmizin gücünün, bu sahədə qazanılan bilik və bacarığın təzahürüdür. Həmçinin bu layihələrin çox mürəkkəb siyasi mühitdə həyata keçirilməsi də xüsusi diqqət çəkir.

(ardı 3-cü səhifədə)

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Dövlətimizin başçısının nitqində vurğulandığı kimi, Cənub Qaz Dəhlizi fəxr edə, fərəhlənə biləcəyimiz layihədir. Eyni zamanda, o, bizə nəhəng “Şahdəniz” qaz-kondensat yatağında hasilatı artırmağa imkan yaradan önəmli strukturudur.

Xatırladaq ki, Cənub Qaz Dəhlizi çox sayda müxtəlif maraqlı tərəfləri özündə birləşdirən mürəkkəb bir layihədir. Dəhlizin seqmentlərini “Şahdəniz-2”, Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin Genişləndirilməsi, TANAP və TAP layihələri təşkil edir. Bu layihə dünyada inkişaf etdirilən ən kompleks təbii qaz boru kəmərləri zənciri kimi qiymətləndirilir. Avropa İttifaqı üçün prioritet enerji layihələrindən biri olan Cənub Qaz Dəhlizi Xəzər regionundakı müəyyən qaz ehtiyatını Avropa bazarına daşımaqla dünyanın enerji xəritəsini dəyişir.

Prezident İlham Əliyev Cənub Qaz Dəhlizinin böyük əhəmiyyəti barədə çıxışlarının birində deyib: “Milli səviyyədə koordinasiya bizə bu nəhəng layihənin - XXI əsrin ən böyük layihələrindən biri olan Cənub Qaz Dəhlizinin icrasını həyata keçirməyə kömək etdi. Dəyəri 33 milyard ABŞ dolları təşkil edən bu layihə enerji və tikinti şirkətlərinin, investorların fəal iştirakı ilə reallaşdı. Əlbəttə, onların, eləcə də beynəlxalq maliyyə institutlarının töhfəsi çox dəyərli idi”.

Cənub Qaz Dəhlizi müasir tarixdə çox azsaylı layihələrdən biridir ki, onun

Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında Azərbaycanın rolu artır

gerçəkləşməsinə bütün aparıcı beynəlxalq maliyyə institutları-Dünya Bankı, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Asiya İnkişaf Bankı, Avropa İnvestisiya Bankı, Asiya İnfrastruktur və İnvestisiya Bankı tərəfindən böyük töhfə verilib, kredit və maliyyə vəsaiti ayrılıb.

Prezident İlham Əliyev 27-ci Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz Sərgisinin rəsmi açılış mərasimində vurğuladığı kimi, Cənub Qaz Dəhlizi, eyni zamanda, nəhəng “Şahdəniz” qaz-kondensat yatağında hasilatı artırmağa imkan yaradır. Bu, hazırda artıq özünü büruzə verir. Cəmi bir il beş aydır ki, Azərbaycan həmin müasir infrastrukturdan öz qaz ehtiyatlarının nəqlində istifadə edir.

Avropa qitəsində təbii sərvətlərimizlə bağlı fəaliyyətimizin genişləndirilməsi həm Azərbaycan, həm də tərəfdaşlar üçün zəruridir. Ölkəmiz hasilatın və ixracın artırılmasında uğurlar əldə edir. Ötən il Azərbaycan tərəfindən 22 milyard kubmetr təbii qaz ixrac olunması, cari il isə bu rəqəmin 24 milyard kubmetrə çatdırılacağı

proqnozu bunun bariz ifadəsidir.

Azərbaycanın Xəzərdəki sektorunda yerləşən qaz potensialı yalnız “Şahdəniz”lə məhdudlaşmır. Digər yataqlar da çox perspektivlidir. Gələn il onların bəzilərdən hasilata başlanacağı gözlənilir. Bu, enerji təhlükəsizliyinə mühüm töhfə kimi qiymətləndirilir.

Prezident İlham Əliyev çıxışında Cənub Qaz Dəhlizinin gələcək perspektivi ilə bağlı da fikirlərini diqqətə çatdırıb. Dövlətimizin başçısı deyib: “Bu il fevralın 4-də Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurasının illik toplantısı keçirildiyi zaman biz anladıq ki, planlarımızın ən böyük hissəsi artıq icra olunub və Cənub Qaz Dəhlizi artıq işləyir. İndi isə bizə, sadəcə, işləmək, yeni körpüləri salmaq, yeni əlaqələri qurmaq, interkonnektorları yaratmaq və Avropanın qaz bazarında fəaliyyətimizi genişləndirmək qalır”.

Ölkə rəhbəri nitqində bildirib ki, hazırda vəziyyət tamamilə fərqlidir və Azərbaycan qazına olan tələbat sürətlə artır. Təbii ki, ölkəmiz bunu nəzərə alır,

eyni zamanda, potensial istehlakçılar tərəfindən də bir il ərzində qazın böyük həcmdə hasil edilməsinin mümkünlüyü başa düşülməlidir: “Bunun üçün bizə müqavilələr lazımdır. Biz danışıqlara başlamalı və onları sürətləndirməliyik. Biz ənənəvi tərəfdaşlar və sərmayədarla, eləcə də enerji şirkətləri ilə çalışmalıyıq ki, hasilat artsın. Həmçinin biz mövcud qurğuları genişləndirməliyik. Bu məsələləri biz gələn illərdə planlaşdırmırdıq, çünki Cənub Qaz Dəhlizi, artıq söylədiyim kimi, üç boru kəməridən ibarət vahid boru kəmərləri sistemidir. Onun sonuncu hissəsi – Trans-Adriatik boru kəmərinin buraxıcılıq qabiliyyəti 10 milyard kubmetrdir. İndi isə biz onun genişləndirilməsi haqqında düşünürük, çünki buna ehtiyac var. Əlbəttə, bu, vaxt və çoxlu maliyyə vəsaitlərini, o cümlədən sıx əlaqələndirməni, əməkdaşlığı və bütün iştirakçı ölkələrlə fəal dialoqu tələb edəcək...”.

Dövlətimizin başçısı çıxışında bərpaolunan enerji, hidrogen və enerjinin

səmərəliliyi məsələlərinə də toxunub, respublikamızda yenilənən enerjinin reallaşdırılmasının mühüm önəm daşdığını diqqətə çatdıraraq, artıq bu sahədə ciddi işlər görüldüyünü bildirərək, deyib: “Azərbaycanda olan siyasi və iqtisadi sabitlik, neft, qaz və elektrik enerjisi ilə bağlı infrastrukturun yaradılmasında gözəl nəticələrimizdir. Yeri gəlmişkən, Azərbaycan təkneft və qaz deyil, eyni zamanda, elektrik enerjisi ixrac edən ölkədir. Nəhəng potensial və təcrübə - bütün bu amillər mühüm enerji şirkətlərini cəlb etməyə və yenilənən enerjiyə investisiya yatırmağa imkan verib.

Bu il biz artıq dünyanın aparıcı enerji şirkətləri olan “ACWA Power” və “Masdar” şirkətləri ilə iki təməlqoyma mərasimi keçirmişik. Hazırda biri günəş, digəri isə külək olmaqla, iki elektrik stansiyası inşa olunur ki, onların birgə istehsal gücü 470 meqavatdır. Gələn il bu iki stansiya istifadəyə veriləcəkdir və bu, yalnız başlanğıcdır. Çünki biz artıq yenilənən enerji sahəsində bir çox aparıcı enerji şirkətləri

ilə fəal danışıqlar mərhələsindəyik”.

Bakı Enerji Həftəsi çərçivəsində 27-ci Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz Sərgisinin rəsmi açılış mərasimində Azərbaycanın bərpaolunan enerji potensialı haqqında ətraflı danışılıb. Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunun bu sahədə potensialının 150 min meqavat, işğaldan azad olunan ərazilərin, xüsusilə də Kəlbəcər və Laçının potensialının 9-10 min meqavat təşkil etdiyi bildirilib.

Bütün bunlar hazırda Azərbaycan hökuməti tərəfindən ciddi şəkildə nəzərdən keçirilir və bərpaolunan enerjiyə nə qədər çox sərmayə qoyulacağı, nəticədə nə qədər qaza qənaət ediləcəyi və ixrac olunacağı araşdırılır.

Dövlətimizin başçısı çıxışında Azərbaycanda qeyri-neft-qaz sahəsində əldə edilən uğurları da diqqətə çatdırıb. Ölkə rəhbəri enerji diplomatiyasının ölkəmizin iqtisadi potensialını gücləndirdiyini, dərin islahatlarla yanaşı, neft-qaz sektorundan gələn gəlirlərin iqtisadiyyatın qeyri-neft sektoruna yönəldildiyini xatırladı və bunun nəticəsində təkneft caril il ümumi daxili məhsulun 7,2 faiz, qeyri-neft sektorunda 11,5 faiz, qeyri-neft sənayesində 15 faizdən artıq artım qeydə alındığını, xarici borcun ümumi daxili məhsulun yalnız 12,5 faizi təşkil etdiyini bildirib.

**Vaqif BAYRAMOV,
“Xalq qəzeti”**

Xalq qəzeti .- 2022.- 3 iyun.- S.1;3.